

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 9.

Lördagen den 6 Mars 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för den 3 dennes och protokollet för den 26 sistlidne Februari.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Friherre von Otter anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren öfverlemnna åtskilliga Kongl. propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen nemligen:

1:o) angående ändring af nuvarande lydelse af 22 § Regeringsformen;

2:o) angående indragning af Kommerskollegium och inrättande, i dess ställe, af ett nytt embetsverk, benämndt Kongl. Styrelsen för handeln och näringarne;

3:o) om anvisande af medel för Sveriges deltagande uti 1876 års verdensutställning i Philadelphia;

4:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för Löjtnanten vid Vesternorrlands beväringbataljon Knut Isaac Harald Arvid Silfversparre vid afgang ur krigstjensten;

5:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för Löjtnanten vid Kalnar regemente m. m. Emerik Ruuth vid afgang ur krigstjensten;

6:o) angående afsöndring af jord från indragna fänriksbostället Snopptorp N:o 1 för ny folkskolebyggnad i Jüders församling af Södermanlands län;

7:o) angående rättighet för Andre Kaptenen vid Andra Lifgardet Ernst Fredrik Edholm att vid afskedet komma i åtnjutande af fyllnadspension enligt Kongl. brefvet den 9 Februari 1858;

8:o) om förhöjd pension åt Lotsdirektören C. B. Lilliehöök vid afskedstagandet;

9:o) angående anslag till bestridande af kostnaderna för Sveriges deltagande i en internationel geografisk kongress och utställning i Paris; samt

10:o) angående ökadt anslag till länsveterinärer samt för veterinärundervisningens behof.

De Kongl. propositionerna blefvo härefter föredragna och lagda på bordet.

Grefve Hamilton, Henning: Herr f. d. Statsrådet Fähræus har åt mig uppdragit att anmäla det han af beklagligt sjukdomsfall inom sin familj är förhindrad närvara i dagens plenum.

Grefve Posse: Jag får härmed enligt uppdrag meddela, att Herr von Möller och Herr von Braun af sjukdom äro förhindrade att infinna sig i dagens plenum.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i 1:sta punkten af dess memorial N:o 21 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Första omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 21, punkten 1:o).

Den, som vill, att såsom tillfällig löneförbättring åt generaldirektören och chefen för landtmäteriet må på extra stat anvisas 1,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nådiga framställning om tillfällig löneförbättring åt bemälda generaldirektör icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 72.

Nej — 44.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 100, som upplästes och hvaref inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 16 Ja och 147 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 88 Ja och 191 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i 2:dra punkten af dess memorial N:o 21 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Andra omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 21, punkten 2:o).

Den, som vill, att, på det öfverståhållarens af statsmedel utgående aflöning måtte kunna från och med år 1876 ökas med 1,000 kronor,

ordinarie anslaget till Öfverståthållare-embetet måtte höjas från 82,122 kronor till 83,122 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har den för öfverståthållaren äskade löneförhöjning icke blifvit af Riksdagen beviljad.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 84.

Nej — 31.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 101, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 43 Ja och 135 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 127 Ja och 166 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i 3:dje punkten af dess memorial N:o 21 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Tredje omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 21, punkten 3:o).

Den, som vill, att, på det Kongl. Maj:t måtte kunna lämpligen förhöja lönerna för de svagast aflönade landssekreterarne, på extra stat för år 1876 till Kongl. Maj:ts disposition anvisas ett belopp af 8,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det till förhöjande af lönerna för de svagast aflönade landssekreterarne utaf Kongl. Maj:t äskade extra anslag icke blifvit af Riksdagen beviljad.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 103.

Nej — 14.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 102, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 59 Ja och 119 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 162 Ja och 133 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i 4:de punkten af dess memorial N:o 21 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Fjerde omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 21, punkten 4:o).

Den, som vill, att för tillfällig löneförbättring åt de svagast aflönade landskamrerarne må till Kongl. Maj:ts disposition på extra stat för år 1876 beviljas ett belopp af 8,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det för tillfällig löneförbättring åt de svagast aflönade landskamrerarne äskade belopp icke blifvit af Riksdagen beviljadt.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 109.

Nej — 8.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kamraren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 103, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 62 Ja och 116 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 171 Ja och 124 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Anställdes omröstning, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i 5:te punkten af dess memorial N:o 21 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Femte omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 21, punkten 5:o).

Den, som vill, att, på det Kongl. Maj:t må kunna lämpligen förhöja lönerna för de svagast aflönade landtränmästare, till Kongl. Maj:ts disposition för år 1876 må anvisas ett extra anslag af 9,600 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det extra anslag, som till löneförhöjning för de svagast aflönade landtränmästarna är vordet begärtdt, icke blifvit af Riksdagen beviljadt.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 105.

Nej — 11.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 104, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 52 Ja och 126 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 157 Ja och 137 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Anställes omröstning, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, öfver följande af Stats-Utskottet i 6:te punkten af dess memorial N:o 21 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Sjette omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 21, punkten 6:o).

Den, som vill, att Riksdagen må för år 1876 bevilja generaldirektören och chefen vid statens jernvägstrafik tillfällig löneförbättring att af trafiknedlen utgå med 1,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nådiga framställning om tillfällig löneförbättring åt bemälda generaldirektör icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 79.

Nej — 36.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 105, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 20 Ja och 139 Nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 99 Ja och 175 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Konstitutions-Utskottets den 3 dennes bordlagda utlåtande N:o 5, i anledning af väckt motion om ändring af 27, 32, 33, 34, 37, 55 och 59 §§ Riksdagsordningen.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 3 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel;

N:o 22, i anledning af väckt motion angående försäljning till skatte af vissa militieboställen; och

N:o 23, i anledning af väckt motion, att Kronans till betalning

af Uppsyningsmannen P. Lagergren vid utgången af år 1874 återstående fordran måtte eftergifvas.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 3 dennes bordlagda memorial N:o 8, angående väckt fråga om öfvertagande för Riksbankens räkning af det nuvarande s. k. Kanslihuset.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 1 och 3 dennes bordlagda utlåtande N:o 6, angående regiering af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel.

Herr af Klint begärde ordet och yttrade: Innan detta Stats-Utskottets utlåtande föredrages, ber jag att få hemställa om rättelse af några tryckfel, som insmugit sig i de utlåtandet bifogade tabeller, nemligen:

1:o å tabellen Litt. A tillägges följande mening: »Anm. Inqvartering åtnjutes enligt nu gällande bestämmelser.»

2:o å hvardera af tabellerna Litt. F I, F II, F III, F IV och F V, dels utbytes det på två ställen förekommande ordet »Hofslagare», emot ordet »Squadronshästläkare»,

dels tillägges vid i fråga varande lönetitel följande mening: »Anm. Dessutom bibehålles nummerlönen», och

3:o å hvardera af tabellerna Litt. G och H, dels utbytes ordet »Hofslagare» emot ordet »Squadronshästläkare», dels tillägges vid i fråga varande lönetitel orden: »beklädnad och portion».

Sedan Herr Grefven och Talmannen hemställt, att de utaf Herr af Klint anmärkta felen finge rättas, samt Kammaren dertill samtyckt, anmälde sig och yttrade:

Friherre Stjernblad: Jag får hos Herr Grefven och Talmannen anhålla om proposition på att detta utlåtande måtte punktvis föredragas och tillika hemställa om proposition på att 6:te punkten måtte först föredragas, sedan punkten 7 och punkten 8, och derefter punkten 1, äfvensom jag anhåller, att det beslut, som kommer att fattas i 6:te och 1:sta punkterna icke må lägga hinder i vägen för att ändring sker i de följande. Orsaken hvarför jag hemställer detta, är att första punkten bestämmer stater för generalitetet, generalstaben, indelta och värfvade arméen samt beväringstrupperna, och verkställigheten deraf är just slutligen beroende af bifall till 6:te punkten hvad beträffar indelta arméen; och nu skulle kunna hända, att, om man bifaller 1:sta punkten, utan att lemna bifall till den 6:te, så blir följden att de nya staterna för generalitetet, generalstaben, indelta och värfvade arméen samt beväringstrupperna blifva fastställda och medel beviljade för alla dessa stater, utom den för indelta arméen, för hvilken medel icke finnas tillgängliga.

Grefve Mörner, Carl Göran: Efter mitt sätt att förstå, är det en egen sak att först tala om, huru man skall betäcka en utgift, innan man beslutit att göra sjelfva utgiften. Det synes mig, att första frågan väl bör vara att yttra sig om de utgifter, som skola ega rum, och att det derefter kan blifva fråga om, att se till, huru man skall kunna anvisa medel dertill. Denna ordning är också följd i betänkandet äfvensom i Kongl. Maj:ts proposition, och öfverensstämmer med vanlig ordning inom Riksdagen. Det synes mig, att ett motsatt tillvägagående skulle antyda en önskan, som jag förutsätter icke bestämma denna Kammares handlingssätt, nemligen, att man först skall bereda sig säkerhet att vinna ett önskad t mål och derefter slutligen besluta sig till att göra rättvisa. För min del är jag af den åsigt, att rättvisan bör gå först, och sedan kommer frågan, huru man må kunna få någon fördel deraf. Jag tror mig kunna säga att det är frågan om rättvisa, då det här gäller aflöningen till den indelta armén, och till stöd härför återoppar jag Riksdagens egna ord för 16 år sedan. Det var nemligen just då fråga om, huruvida det skulle blifva någon löneroglering för den indelta armén, och då säger Riksdagen i underdånig skrifvelse:

»Vid pröfning af denna fråga hafva Rikets Ständer visserligen funnit den år 1833 vidtagna löneroglering för indelta arméens befäl icke hafva ledt till dermed åsyftadt ändamål — att nemligen, jemte förbättring i aflöningen, bereda den möjligaste likstämighet deruti vid alla regementen och corpser, — ett förhållande, som otvifvelaktigt bör hufvudsakligen tillskrifvas den på mindre tillförlitliga beräkningar verkställda, i allmänhet låga uppskattning af arméens boställen, hvilken för nämnda reglering lades till grund; och då denna ojämnhet i aflöningen nu mera maste vara större än förr, sedan värdet af boställena genom högre afkastning och stigande pris å jordens produkter i betydlig mån ökats, är uppenbart, att en ny allmän reglering af befälets aflöningsförhållanden utaf behovet påkallas;»

Riksdagen har således sagt, att de af befälet, som icke hafva boställen, utan endast kontant lön, äro i behof af en löneförbättring, och denna uttalade Riksdagen år 1858. Om det löfte, som då gafs, nu skulle infrias, så sker sådant åtminstone ej för tidigt, och det skulle, efter mitt förmenande, icke vara för mycket att göra detta, oberoende af det beslut, som kan fattas i den senare punkt, med afseende å hvilken jag ej kan veta hvilka funderingar den förste talarren har, då han, för att få den samma tidigare under behandling, föreslagit en från betänkandets uppställning afvikande ordning för föredragningen.

Att lösningen af frågan alldeles icke omöjliggöres eller försvaras genom att följa ordningen i betänkandet, är för mig uppenbart, och då det alltid är betänkligt att kasta om ordningen för frågorna, får jag anhålla, att betänkandet måtte punktvis föredragas i den ordning, punkterna deri förekomma. Vi hafva ibland fått listor på omflyttningar fram och tillbaka af punkterna i ett betänkande till den grad krångliga, att de, som icke varit på förhand instruerade om detta maskineri — och jag räknar mig till de oinvidge — hafva haft största svårighet att kunna följa med. Jag hoppas att Kammarren går

min önskan till möte och afgör betänkandet i den ordning, Utskottet föreslagit.

Herr von Ehrenheim: För min del anser jag också att föredragningsordningen icke bör förändras utan synnerligen giltiga skäl, och då jag icke kan finna, att sådana här förekomma, får jag instämma med Herr Grefve Mörner, Carl Göran.

Grefve Posse: Då jag går att förena mig med Friherre Stjernblad i yrkandet att betänkandet måtte föredragas punktvis och 6:te punkten först, sker det af det skäl, att jag, utan att vilja i likhet med en föregående talare, upphäva mig till domare öfver rättvisan, är benägen att tilldela indelta arméen de högre löner, som här äro föreslagna, endast på det villkor, att boställena komma att öfverlemnas till statsverket, som genom att sköta dem på ett bättre sätt än de hittills varit skötta, kan förskaffa sig resurser till de förhöjda lönerna. Det skulle vara oförsvarligt handladt från deras sida, som yrka på sparsamhet, och till hvilka jag hör, att icke tillse, att dessa resurser lemnades staten i utbyte. Således, villkoret för att jag skall rösta för dessa högre löner är, att boställena på sätt Kongl. Maj:t föreslagit indragas till statsverket, och om 1:sta punkten skulle bifallas men den 6:te afslås, så hade man råkat i en fälla, hvarom jag icke skulle vilja vara med. Afslag på 6:te punkten skulle för mig utgöra hinder för bifall till 1:sta punkten; och jag anhåller därför att 6:te punkten måtte föredragas före den första.

Friherre Stjernblad: Jag måtte icke hafva lyckats, då jag förra gången yttrade mig, att framlägga mina skäl tillräckligt klart, för att hafva blifvit förstadd af den talare, som näst efter mig hade ordet. Jag tror dock att jag ganska tydligt ådagalade, att det var just rättvisan jag lade till grund för mitt förslag. Ty, om Herrarne se på betänkandet, framgår klart att, om vi bifalla första punkten och således besluta en lönereglering för generalitetet, generalstaben, indelta och värfvade arméen samt beväringstrupperna, vi ock måste se till, att penningemedel finnas för att sätta denna lönereglering i verkställighet, men, om 6:te momentet skulle afslås, finnes ju icke en skillning för verkställande af denna lönereglering hvad beträffar indelta arméen, som sålunda lika fullt finge stå kvar med sina små löner, under det att den öfriga krigsmakten uppbure de höga löner, som nu äro föreslagna. Det är för öfrigt ganska naturligt, att, då fråga är om att höja lönerna för arméen med ett belopp af 1,400,000 kronor, de, som hafva att vaka öfver statens bästa, också måste taga i betraktande att staten, så vidt möjligt, erhåller valuta för sitt utlägg eller med andra ord, att de tillgångar, hvaraf de höga lönerna skola tagas, genom en klok hushållning uppbringas till högsta möjliga afkastning, och därför bör också Riksdagen godkänna Kongl. Maj:ts förslag att boställena öfverlemnas till statsverket. Det är således just rättvisan som utgjort skälet till mitt förslag, ty det är orättvist att en del af arméen erhåller höga löner, under det att den andra

icke erhåller någon lönetillökning. Det är detta jag velat undvika och jag vidhåller mitt förslag.

Herr af Klint: Det är visserligen alltid betänkligt att ändra föredragningsordningen, sådan den blifvit i Utskottets betänkande framstald, och det bör vara synnerligen viktiga skäl, som kunna föranleda en sådan förändring. Jag är i den ledsamma ställning, att jag icke kan riktigt förena mig med någon af de ärade talare, som nu haft ordet. Det förslag, som af den förste talaren blifvit framstaldt och som innehåller att sjetten punkten skulle föredragas först, synes mig oriktigt deri, att sjetten punkten icke gerna kan afgöras förr än den första blifvit afgjord, ty det är ett vilkor för bifall till sjetten punkten att de i första punkten upptagna stater blifvit bestämda. Jag tror icke heller, i likhet med en annan talare, att det vore så välbetänkt att börja med första punkten, och detta af det skäl, att vilkoren för staterna i första punkten återfinnas i den andra. Bland dessa vilkor vill jag fästa uppmärksamheten synnerligast på tvänne, nemligen för det första passevolansens upphörande vid de värfvade regementena, hvilket vilkors antagande eller förkastande är af stor betydelse för bedömandet af de i första punkten omnämnda stater, och för det andra att ackordsamorteringen föreslås att af staten öfvertagas.

Jag för min del anser, att, om man vill göra någon förändring i föredragningsordningen, så bör man börja med att bestämma de vilkor, under hvilka de nya staterna kunna godkännas, men att, om man icke vill förändra föredragningsordningen, detta endast låter sig göra under det tysta förbehåll, att de vilkor, som blifvit stadgade för de nya lönestaterna, också komma att bifallas.

På sådan grund tror jag, att andra punkten borde föredragas före den första.

Grefve Mörner: Jag har tyckt mig finna, att den mening gjort sig gällande, att, då jag begärde föredragning af punkterna i den ordning, de i Utskottets utlåtande förekomma, jag derigenom skulle hafva motsatt mig det förbehåll, som af den förste talaren blifvit gjordt, nemligen att det beslut, som möjligen kunde fattas angående första punkten, icke skulle hindra pröfningen af och omöjliggöra ändringar uti de i andra punkten förekommande vilkor. Emot ett sådant förbehåll har jag icke något att anmärka, men hvad deremot angår yrkandet derom, att 6, 7 och 8 punkterna skulle föredragas före den 1sta, så har det besynnerliga, — för att icke använda något annat uttryck, — i ett sådant förfaringssätt blifvit af en annan talare så klart framhållet, att jag blott behöfver åberopa hansyttrande derom.

Jag fortsätter mitt yrkande om föredragning punktvis i den ordning, betänkandet innehåller, men med det af den förste talaren föreslagna förbehåll.

Herr Ribbing. Carl: Såsom Herr af Klint anmärkt, är det visserligen ganska betänkligt att rubba föredragningsordningen, och detta har redan visat sig nu, då man vid förslag härom yttrat sig

misstänka, att någonting ligger under nu framställda ändringsförslag. Jag tror icke att något annat ligger under, än en önskan att behandla så mycket som möjligt i sammanhang, och, om 6:te punkten behandlas först, behandlas på samma gång den första, ty i 6:te punkten står såsom vilkor för indragning till statsverket af indelta arméens löne-tillgångar just att 1:sta punkten blifvit bifallen. Då äfven jag anser fördelaktigt att få i sammanhang behandla så mycket som möjligt, förenar jag mig i yrkandet att 6:te punkten måtte föredragas först.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 7 e. m.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björn-stjerna: Äfven jag hyser vissa betänkligheter vid att frångå den ordning, som en gång blifvit för föredragningen uppställd, men på grund af de farhågor, jag hört uttryckas, att den i fråga varande löneregleringen skulle hafva mindre utsigt att gå igenom, så framt denna ordning följdes, kan jag icke annat än förena mig med Friherre Stjernblad i det af honom framställda yrkandet. Jag finner ingen fara uti att 6:te punkten föredrages först, då enligt densamma afståendet af indelta arméens lönetillgångar uttryckligen göres beroende af det vilkor att ordinarie aflöningsanslag, i öfverensstämmelse med upprättade stater, varda för indelta armén å ordinarie stat uppförda.

Jag tror således icke att det ligger någon våda i Friherre Stjernblads förslag, men att detsamma deremot kan vara förenadt med väsendtliga fördelar och inverka på sakens lyckliga utgång, genom att lugna farhågorna hos dem, som frukta att, om lönestaterna först antagas, kan möjligen sedermera denna sjette punkt afslås och derigenom de påräknade tillgångarne komma att saknas.

Herr Rosensvärd: Då, såsom Kammaren nu har hört, icke mindre än tre olika åsikter här sökt göra sig gällande angående den punkt, med hvilken föredragningen borde börja, torde det, efter min åsigt, vara det enklaste förfaringssättet att följa den ordning, som Utskottet uppställt. Jag tror, att hvar och en, som gjort Utskottets betänkande med de deri på hvarandra följande olika punkterna till föremål för ett särskildt studium, snart skall finna, att alla dessa punkter stå i ett ganska nära sammanhang med hvarandra, ett sammanhang som Kammaren visserligen vid föredragningen kan bryta, men som icke desto mindre i verkligheten existerar. Då det vid sådant förhållande ej torde kunna undvikas, att hvad den ene föreslår i afseende på föredragningssättet möter svårigheter på ett håll, och hvad den andra föreslår möter ej mindre svårigheter på ett annat, så tror jag verkligen, såsom jag redan nämnt, att det redigaste sättet blir att följa den ordning, hvori betänkandet blifvit uppställt. Man vinner då derjemte den fördelen att undvika alla slags misstankar angående möjligen befintliga, hemliga syftemål, som skulle ligga under de olika yrkanden, som blifvit gjorda. För min enskilda del har

jag intet emot att börja med hvilken punkt som helst; ty som de förevarande frågorna högeligen intressera mig, har jag studerat betänkandet både i den ena och andra riktningen, och om Kammaren önskar börja med den sista punkten, så är jag beredd att genast diskutera densamma. Jag ber dock att få anmärka, att, om man, såsom en stor del af Kammararens ledamöter synas vilja, börjar föredragningen med den sjetta punkten och diskuterar och möjligen antager denna punkt, så har man i och med detsamma åtminstone delvis antagit den första punkten, innan den ännu blifvit pröfvad, då ju antagandet af löneregleringen för indelta arméén förutsattes såsom ett vilkor för bifall till den sjetta; och ett sådant tillvägagående kan väl ej anses såsom fullt riktigt eller lämpligt. Det mest praktiska vore måhända att företaga de båda punkterna i ett sammanhang; men detta har, det jag vet, icke blifvit föreslaget. En annan talare har föreslagit att börja med den andra punkten; men denna punkt börjar med dessa ord såsom ingress: »att dervid måtte få stadgas», d. v. s. att man i sammanhang med antagandet af första punkten måtte vidtaga de i andra punkten innefattade åtgärder. Att börja med denna punkt torde således icke heller vara lämpligt. Jag kan för min del icke se någon fara i att börja med första punkten. Blifver den afslagen och således inga penningar till löneregleringen beviljade, ja! då är det naturligt, att de efterföljande af sig själva förfalla. Vid en fråga, der alla de olika momenten stå i så nära och naturligt sammanhang med hvarandra, som här är förhållandet, tror jag det är omöjligt att uppställa de särskilda punkterna så, att icke den första står i beroende af de efterföljande och dessa i sin ordning af den första och af hvarandra. Vill man vara mycket försiktig, så kan man ju till den första punkten fästa ett uttryckligt förbehåll, att ett bifall till densamma sker endast med de vilkor eller inskränkningar, som Kammararen kan finna för godt att i de följande punkterna besluta. På sådant sätt vore ju saken ren och klar, och derom tror jag att alla kunna förena sig, hvilket ju ej är händelsen med de i öfrigt framlagda förslagen. Jag får således tillstyrka, att man vid föredragningen följer betänkandet sådant det blifvit af Utskottet uppställt.

Herr von Ehrenheim: I almänhet torde man väl hafva någon rättighet att antaga, att vederbörande Utskott uppställt sitt betänkande i den ordning, hvori de uti detsamma behandlade frågor vid föredragningen verkligen böra förekomma, och att det således också är det för ärendets behandling bästa och riktigaste att följa samma ordning. Då afvikelser ifrågakomma, uppstå alltid olika meningar, som yrka den ene ett och den andre ett annat; och redan i denna omständighet ligger, efter mitt förmenande, ett kraftigt skäl att vidhålla den af Utskottet gifna ordningen. Den ärade talare, som nyss yttrade sig, gaf äfven ett ökadtt stöd åt denna min åsigt. Han visade, att, om man börjar med 6:te punkten och antager denna, antager man i och med detsamma äfven hälften af den 1:sta punkten. För min del föredrager jag att först antaga hela 1:sta punkten; och jag får således vidhålla mitt yrkande, att man vid föredragningen måtte följa den ordning, hvori punkterna i betänkandet förekomma.

Grefve af Ugglas: Den näst siste talaren yttrade, att det skulle vara det enklaste och mest praktiska att följa den ordning, som Utskottet föreslagit. Att det är det enklaste, medgifver jag gerna; men att det är det mest praktiska, får jag deremot på det högsta bestrida. För dem, som deltagit i öfverläggningarne inom Stats-Utskottet, torde det vara alldeles klart, att antagandet af sjetten punkten betraktas såsom ett villkor för bifall till löneregleringen, att således på denna punkt hänger hela frågan om lönereglering för arméen. De, som önska framgång åt densamma, torde således hafva allt skäl att begära, att i fråga varande punkt måtte först föredragas; ty om man går till den första punkten, innan man kommit till säkerhet angående den sjetten, fraktar jag, att många skola afhålla sig från att gifva sina röster åt densamma, endast till följd af den ovisshet, hvori man då befinner sig om, huru beslutet kan komma att utfalla i afseende på den sjetten punkten. Hvad beträffar det af ett par talare gjorda påståendet att, om man först antager den sjetten punkten, man dermed på samma gång äfven skulle hafva antagit den första eller åtminstone en väsentlig del af den första, så kan jag för min del icke instämma i en sådan uppfattning. Ty i sjetten punkten står icke, att en lönereglering nödvändigt *skall* antagas, utan der säges endast, att hvad i punkten innehålles må bifallas *under vilkor* att en lönereglering i öfverensstämmelse med bifogade stater blifver för indelta arméen antagen. Frågan förblifver således öppen, och Kammaren har full rätt att vid handläggning af första punkten fritt besluta, blott att, derest sistnämnda punkt afläs eller väsentligen förändras, den sjetten punkten, som endast blifvit villkorligt antagen, vid sådant förhållande jemväl förfaller. Då jag anser, att den här i fråga varande löneregleringen är en handling af rättvisa, som jag på det allvarligaste önskar måtte ske, och då jag är öfvertygad om, att på bifall till sjetten punkten hvilat hela frågans framgång, så får jag för min del anhålla, att Kammaren måtte främst företaga sistnämnda punkt till behandling.

Grefve Mörner: Det torde nog gå för sig att framdraga skäl både för den ena och den andra af de åsikter, som i denna fråga förfäktas. Jag kan dock icke finna annat än, att, om man först bifaller sjetten punkten, den indelta arméen så mycket mindre kan vara säker på att erhålla någon bestämd löneförbättring, som någon pröfning af de uppgjorda staterna icke kan förekomma förrän vid den första punkten. Det kunde således hända, att det hela komme att utfalla på sådant sätt, att, sedan man väl lyckats få den sjetten punkten bifallen och dermed genom de indelta lönetillgångarnes öfverlemnande till statsverket vunnit det syftemål, som, man må säga hvad man vill, dock ligger en viss afdelning af Riksdagen ömt om hjertat, icke blott den indelta arméen, utan äfven både generalitetet och värfvade arméen finge se sig om efter en löneförbättring, då ju vid sådant fall den punkt, som derom handlar, först efteråt skulle komma under ompröfning. Jag hör hvarken till indelta eller värfvade arméen, såsom Kammaren nogsamst lär ha sig bekant, och kommer här icke att uppträda hvarken för det ena intresse eller för det andra, utan för allas gemensamma intresse, och jag har så mycket mindre skäl att

hysa betänkligheter för att nu uttala mina åsigtter, som jag redan förut, då en löne reglering för indelta arméen varit i fråga, biträdt ett förslag derom, att nödiga medel härtill borde hemtas ur denna armées egna lönetillgångar, hvilka, förvaltade för arméens egen räkning, kunde bereda utväg för behöfliga löneförbättringar. Jag yrkar, att den af Utskottet angifna ordningen måtte vid föredragningen oförändrad följas.

Herr Lagerstråle: Skulle första punkten i främsta rummet odelad föredragas och bifallas, så vore dermed afgjort, att hela den indelta arméen skulle öfverflyttas på penninge aflöning, i öfverensstämmelse med hvad de särskilda staterna innehålla; och äro dessa väl godkända, blifver en nödvändig följd deraf, att penningar måste af Riksdagen anvisas. Men är det väl tänkbart, att en så betydlig penninge aflöning som den, hvarom här är fråga, skulle kunna af Riksdagen öfvertagas under andra vilkor, än att de af den indelta arméen hittills innehafda boställena blifva en inkomstkälla för staten. Mig förefaller det således otänkbart, att första punkten skulle kunna antagas, utan att åtminstone samtidigt dermed sjetten punkten blefve företagen till behandling och bifallen. Men betänkligheter och svårigheter att föredraga båda punkterna på en gång synas mig dock förefinnas, och jag kan för min del icke inse den våda, som åtskillige talare föreställa sig ligga deruti, att sjetten punkten först skulle förekomma till behandling. I denna punkt förutsättes samma stat för indelta arméen, som omtalas i första punkten; men i denna sistnämnda innehållas dessutom flera andra stater, nemligen för generalitetet, generalstaben, värfvade arméen och beväringstrupperna. Då således i sjetten punkten uttryckligen säges, att den nu framlagda löne regleringens antagande är ett vilkor för att de indelta lönetillgångarne skola öfverlemnas till statsverket, kan jag för min del icke inse den stora vikt, som skulle ligga deri, att första punkten främst blefve afgjord. Jag får således förena mig med dem, som yrka, att 6:te, 7:de och 8:de punkterna först måtte föredragas, men ber dock att på samma gång få tillägga, att det härvid synes mig af största vikt, att de i betänkandet så väl vid den 6:te som vid den 1:sta punkten förekommande hänvisningarne till de bifogade staterna ej så tolkas, att ingen förändring i dessa stater finge ega rum i afseende på vilkor eller lönebelopp.

Herr von Geijer: Jag har egentligen begärt ordet med anledning af en föregående talares yttrande, att man vid förekommande tveksamhet i afseende på den rätta föredragningsordningen torde hafva rättighet till det antagandet, att den af Utskottet följda uppställningen af punkterna vore den bästa och lämpligaste. Jag vill gerna gifva den ärade talaren rätt i att det i allmänhet så är förhållandet. Men i afseende på det nu föreliggande betänkandet måste jag hemställa, om det icke torde kunna tydligt påvisas, att en oaktsamhet blifvit af Utskottet begången. Af den diskussion som egt rum tror jag det har blifvit uppenbart, att föredragningen skulle blifvit betydligt underlättad, om Utskottet betänkt, att för klarhetens och redig-

hetens skull den första punkten egentligen bort sönderdelas i två. Då nu detta ej har egt rum, tror jag, att huru man än ordnar föredragningen, skola stora och svåra anmärkningar kunna göras. För mig vill det dock synas, som det vid sådant förhållande riktigaste och lämpligaste vore att företaga de sjetta, sjunde och åttonde punkterna före den första, och jag får således förena mig med dem, som yrka en sådan ordning i föredragningen.

Herr Mannerskantz: Den diskussion, som nu uppstått och hvarunder så många olika meningar blifvit yttrade, synes mig helt och hållet ha blifvit föranledd af det sätt, hvarpå Stats-Utskottet uppställt sitt betänkande, och af uraktlåtenheten att deri gifva ett klart och bestämdt uttryck åt det sammanhang, som man här allmänt anser böra förefinnas mellan 1:sta och 6:te punkterna och som derföre vid formuleringen hade bort så sammanbindas, att den ena icke kunnat antagas utan att den andra på samma gång godkäfts. Såsom betänkandet nu är uppställt, kan det icke nekas, att, om sjetta punkten först bifalles af denna Kammare och, såsom man väl kan antaga, äfven af Andra Kammaren, men de öfriga föregående punkterna angående den föreslagna löneregleringen för arméens befäl i sin helhet sedan icke fullständigt och utan minskning af aflöningsvillkoren godkännas, man ju då har gifvit bort den indelta arméens lönetillgångar, utan att i stället hafva erhållit den ersättning, som derför vederbort och varit begärd och påräknad. Å andra sidan måste det äfven medgifvas, att, om man främst särskildt för sig bifaller första punkten, man dermed har antagit en löneroglering af den beskaffenhet, att stora, nya anslagstillgångar dertill fordras, utan att på samma gång någon säkerhet gifvits derom, att statsverket kommer att erhålla såsom bidrag dertill de betydliga tillgångar, som ligga i arrendena för den indelta arméens boställen. Jag kan icke se, att saken på annat sätt kan regleras, än att man vid den af dessa punkter, som först föredrages, fäster ett uttryckligt förbehåll, att den antages endast under förutsättning eller emot det att äfven den andra punktens innehåll kommer att utan ändring godkännas. Då jag för min del emellertid anser det vara skäl att så vidt möjligt följa den ordning, som Utskottet användt och föreslagit, anser jag, att den första punkten bör först föredragas. De, som finna det nödvändigt att vid punkten fästa ett vilkor eller tillägg af det slag, jag nyss nämnde, angående bifall äfven till den sjetta punkten, kunna ju då vid punktens behandling påyrka antagandet af ett sådant förbehåll. Jag förenar mig således med dem, som yrkat, att den första punkten måtte först föredragas.

Herr Gahn: Då det är utom allt tvifvel, att åtskilliga af punkterna i detta betänkande stå i så nära sammanhang med hvarandra, att man vid afgörandet af den ena punkten nödvändigt måste tänka på, huru den eller de andra kunna komma att afgöras, så vore det önskvärdt, om man vid föredragningen kunde inlägga ett vilkor, att den i fråga varande punkten antoges endast under förbehåll, att äfven de följande blefve godkända. Då nu emellertid Stats-Utskottet vid den första punkten icke har gjort ett sådant förbehåll, och jag icke

vet, huruvida det kan göras här i Kammaren, men jag deremot vid sjetta punkten finner ett sådant förbehåll af Utskottet uppställt, då det nemligen säges, att det är endast under förutsättning, att ordinarie löneanslag i öfverensstämmelse med bifogade stater varda för indelta arméen å ordinarie stat uppförda, som de indelta lönetillgångarne skulle öfverlemnas till statsverket, så finner jag deri ett skäl, för mig åtminstone, att sluta mig till deras åsigt, som anse att sjetta punkten lämpligast bör först föredragas.

Grefve af Ugglas: Med anledning af den näst föregående talarrens yttrade tvekan, huruvida det stode öppet för dem, som det önskade, att vid behandlingen af första punkten påyrka antagandet af ett vilkor, att punkten godkändes endast under förutsättning att den sjetta punkten äfven blefve bifallen, anhåller jag, för undvikande af missförstånd, att till Herr Talmannen få framställa den förfrågan, huruvida, om ett sådant yrkande vid första punkten göres, detta yrkande kommer att upptagas och proposition derå framställas.

Sedan Herr Grefven och Talmannen i anledning häraf yttrat, att så vidt han rätt uppfattat hvad Herr Mannerskantz anfört, hade denne icke framställt något annat bestämdt yrkande, än att den 1:sta punkten skulle först företagas till afgörande, förklarades öfverläggningen slutad; hvarefter Herr Grefven och Talmannen förmälte, att i afseende å sättet för i fråga varande utlätandes behandling hade framställts följande yrkanden, nemligen 1:o) af Friherre *Stjernblad*, att Kammaren måtte besluta, dels att utlåtandet skulle punktvis företagas till afgörande, med iakttagande deraf, att 6:te, 7:de och 8:de punkterna först förekomme, dels ock att de beslut, som Kammaren komme att fatta i afseende å 6:te och 1:sta punkterna icke finge utgöra hinder för Kammaren att beträffande efterföljande punkter fatta från Utskottets förslag afvikande beslut; 2:o) af Grefve *Mörner*, *Carl Göran*, att Kammaren måtte besluta, dels att utlåtandet skulle punktvis företagas till afgörande med iakttagande af den ordning, hvori punkterna i det samma förekomme, dels ock att det beslut, som Kammaren komme att fatta i afseende å 1:sta punkten, icke skulle utgöra något hinder för Kammaren att beträffande efterföljande punkter fatta från Utskottets förslag afvikande beslut, samt 3:o) utaf Herr af *Klint*, att 2:dra punkten skulle behandlas före den 1:sta, men punkternas nummerordning i öfrigt följas.

Herr af *Klint* begärde ordet och förklarade, att han afstode från sitt särskilda yrkande.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på Friherre *Stjernblads* yrkande, hvarvid svarades talrika ja, blandade många nej, och sedermera proposition på antagande af Grefve *Mörners* förslag, då svaren utföllo med talrika nej, blandade med många ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till Friherre *Stjernblads* förslag ånyo blifvit gjord samt besvarad med talrika ja, blandade med många nej, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Grefve *Mörner* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

»Den, som vill att Kammarerna må besluta, dels att Stats-Utskottets utlåtande N:o 6 skall punktvis företagas till afgörande med iakttagande deraf, att 6:te, 7:de och 8:de punkterna i utlåtandet först förekomma, dels ock att de beslut, som Kammarerna kommer att fatta i afseende å 6:te och 1:sta punkterna, icke skola utgöra hinder för Kammarerna att i afseende å efterföljande punkter fatta från Utskottets förslag afvikande beslut, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, beslutar Kammarerna, dels att i fråga varande utlåtande skall punktvis företagas till afgörande med iakttagande af den ordning, hvori punkterna i utlåtandet förekomma, dels ock att det beslut, som Kammarerna kommer att fatta i afseende å 1:sta punkten, icke skall utgöra något hinder för Kammarerna att beträffande efterföljande punkter fatta från Utskottets förslag afvikande beslut;»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 78.

Nej — 31.

Till följd häraf förekom nu 6:te punkten.

Indelta arméens aflöningstillgångars öfverlemnande till statsverket.

Grefve *Mörner*, Carl Göran: Efter den meningssyttring, som de nyss hörda ropen innebära, lär det väl förefinnas föga anledning att hoppas framgång åt ett förslag, åsyftande ändring i den nu föredragna sjetten punkten. Jag kan dock för min del — mindre i akt och mening att dermed vinna något, än för att få i protokollet förvarade de åsikter jag i denna fråga hyser — icke underlåta att framställa ett sådant förslag, hvilket är något afvikande från det, som innefattas i den förevarande punkten af Stats-Utskottets betänkande. Denna punkt, sådau den är af Utskottet föreslagen, innetatt ett fullständigt öfverlemnande till statsverket af indelta arméens nu egande lönetillgångar, utan annat förbehåll, än att ordinarie aflöningsanslag i öfverensstämmelse med bifogade stater skola för indelta arméen å ordinarie stat uppföras. Sådant kommer dock icke att nu genast ske; det visar sjelfva det förslag till riksstat, som är Utskottets betänkande bifogadt. Men med den åsigt, som hos Utskottet gjort sig gällande och äfven i vissa fall redan blifvit tillämpad, att nemligen uppförandet å ordinarie stat alldeles icke är något hinder för, att hvad som kommit på denna stat redan vid nästa riksdag kan derifrån borttagas, ligger i en sådan åtgärd, som den i sjetten punkten föreslagna, alldeles icke någon säkerhet för framtiden. Det hade efter mitt förmenande ingalunda varit ur vägen, om man hade tänkt något på denna omständighet vid redigerandet af paragrafen, och jag tror, att en bestämmelse i det syfte, jag nu påpekat, hade ganska lätt kunnat inrymmas i densamma,

utan att man derigenom på något sätt hade rubbat sjelfva saken, men dock så att det hade innefattat ett ärligt tillkännagifvande, att man hade allvar med den reglering och förbättring af lönerna, som frågan gäller. Då vi nu till följd af Kammarens beslut icke fatt göra början med att diskutera den första punkten, så vill jag icke nu heller yttra mig något angående sjelfva innehållet af de bifogade staterna, som egentligen först under nämnda punkt förekomma. Men för mig är det vid detta tillfälle af vigt att få den åsigten uttalad, att ett öfverlemnande till statsverket af den indelta arméens lönetillgångar icke bör ske, förrän det åtminstone blifvit en verklighet, att det nya aflöningsanslaget kommit på ordinarie stat och blifvit derstädes kvarstående. Det är i denna syftning, som jag tager mig friheten föreslå, att sjetten punkten måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Att Riksdagen för sin del beslutar, att, så snart ordinarie aflöningsanslag i öfverensstämmelse med härvid fogade stater blifvit för indelta arméen å ordinarie stat uppförda, och så länge dessa anslag derstädes kvarstå, skola indelta arméens nuvarande aflöningsstillgångar, med undantag af hvad för nu föreslagna lönereglering framgent eller för kortare öfvergångstid tages i anspråk, till statsverket ingå; men att, intill dess, med indelningsverkets upphäfvande, ny härordning kan varda antagen, dessa aflöningsstillgångar böra i kronans räkenskaper särskildt upptagas och redovisas såsom till indelningsverket hörande; och att emellertid för löneregleringens tillämpning under år 1876 icke allenast ett förslagsanslag af 700,000 kronor skall på extra stat uppföras, utan ock Arméförvaltningen ega att af Statskontoret under sagda år utbekomma nödiga förskott för aflöningsens utbetalande till indelta arméen, mot ersättning af årets indelta lönetillgångar, när dessa hunnit inflyta.»

Skilnaden mellan detta förslag och Utskottets består dels deri, att jag trott det böra uttryckligen sägas, att det nya anslaget skall blifva å ordinarie stat kvarstående för att de indelta lönetillgångarne skola till statsverket ingå, dels deri, att under mellantiden, tills den nya härordningen hinner blifva antagen, dessa tillgångar skola särskildt upptagas och redovisas i Kronans räkenskaper, så att hvar och en må kunna se, hvad det verkliga är, som blifvit lemnadt till statsverket. Jag tror, att man måste medgifva, det en sådan redovisningsåtgärd kan innebära någonting, som skall inverka på billighets- och rättskänslan hos dem, hvilka vid den tiden kunna komma att hafva att skaffa med statsregleringens uppgörande. Jag föreställer mig nemligen, att, om den ärliga redovisningen skulle utvisa, såsom den efter min tanke kommer att göra, att den verkliga inkomsten af dessa indelta lönetillgångar går till högre belopp än hvad det nya anslaget till den indelta arméen utgör, skall man åtminstone hafva den godheten att icke vidtaga någon åtgärd för att sätta den indelta arméen på någon annan och strängare svältkur än den, hvartill den genom det nu gjorda förslaget kan komma.

Herr von Ehrenheim: Vid flera föregående tillfällen hafva Konungens rådgifvare allvarligt här uttalat sin uppfattning angående vigten deraf, att Konungen fortfarande har ett ord med att säga i af-

Indelta arméens aflöningsstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

seende på de anslag, som äro gifna till uppehållande af våra fasta institutioner. En sådan rättighet har otvetydigt enligt 80 § Regeringsformen tillkommit Konungen hvad den indelta arméens beträffar; der är bestämmande rätt öfver truppens och befålets aflöning i stor utsträckning Konungen tillförsäkrad. Det var vid sådant förhållande övántadt att få se en Kongl. proposition framläggas, som utan någon inskränkning föreslog att öfverlemnna till Riksdagens utslutande disposition en så vigtig del af de under 80 § Regeringsformen stående tillgångar, som allt hvad som är anvisadt till indelta arméens befäl. Det är utan tvifvel en otacksam roll för en representant att försöka vara mera konungsk än Konungens egen regering. Men sådant kan stundom vara en skyldighet, och denna skyldighet söker jag nu i min mån att uppfylla, då jag yrkar bifall till det förslag, som Grefve Mörner framställt och hvarigenom de indelta lönetillgångarne fortfarande skulle bibehålla den karakter, de nu enligt 80 § Regeringsformen hafva.

Herr Abelin: Vi stå här framför en vigtig fråga, der jag anser det vara en representants pligt, för så vidt han har en bestämd öfvertygelse, att uttala densamma. Det är med denna uppfattning som jag tillåter mig taga Kammarens uppmärksamhet några ögonblick i anspråk, i ändamål att få äfven min åsigt till protokollet förvarad.

En löneroglering för arméens befäl, synnerligen den indeltas, med dess ojemma och i de flesta fall otillräckliga löneförmåner är af ett så trängande behof påkallad, att det hos hvar och en, som nitälskar för arméens bästa, icke kan annat än väcka en uppriktig tillfredsställelse att nu äntligen se frågan bragt derhän, att ett, hvad beträffar fördelningen af lönebeloppen de olika graderna emellan och dessa beloppes lämpande efter lefnadsbehofven, fullt nöjaktigt förslag till Riksdagens afgörande föreligger. Jag skulle också för min del känna denna tillfredsställelse oblandad, om icke, hvad indelta arméen beträffar, de rika tillgångar, som nu äro under grundlagens skydd till befålets aflöning anslagna, ifrågasättas att samma armé utan alla vilkor fränhändas. Huru jag nemligen under de förhållanden, som nu äro, under det skede, i hvilket försvarsfrågan nu inträdt, än må se saken, kan jag icke finna detta sätt att gå till väga vara hvarken önskvärdt eller välbetänkt. Betraktar jag förfaringssättet från deras synpunkt, som gifvit upphoff till och biträdt 1873 års skrifvelse, så synes mig som det borde vara dem angeläget att icke lemna från sig en så väsendtlig del af indelningsverkets tillgångar, som de till befålets aflöning afslagna, utan att vinna något för det mål: det starkare försvar på en annan grund, de föresatt sig; ty medgifvas måste att de genom lönerogleringen i sjelfva verket icke vunnit ett steg i denna riktning, men väl, genom de indelta lönetillgångarnes efterskänkande, afhändt sig ett af de verksammaste medlen att vinna målet. Ser jag åter saken från deras synpunkt, som motsatt sig 1873 års skrifvelse och som tänkt sig att indelningsverket med sina af grundlagen befastade tillgångar borde bestå såsom en af grundvalarne för vårt försvar, intill dess en fullt betryggande härordning på annan grund kunde med hopp om fortvaro komma till stånd, så är en eftergift af dessa tillgångar ett icke mindre stort misstag; ty genom deras afhändande lägger man befålets aflö-

nande uteslutande i Riksdagens händer och gör derigenom också indelningsverkets vara eller icke-vara beroende af blott den ena statsmakten; ty der Riksdagen skulle vägra eller endast väsentligen minska anslaget till befälets aflöning, der sättes befälets och såmedelst äfven hela arméens existens på hårda prof. Der sålunda icke de medel, som lemnas i vederlag för de indelta lönetillgångarne, kunna hänföras liksom dessa till indelningsverkets tillgångar och komma under skydd af grundlagen, der är åtgärden vådlig och i dubbelt hänseende att beklaga. Då emellertid något särskildt grundlagsstadgande i denna syftning icke gerna torde kunna åstadkommas, vid det förhållande att något sådant icke i någon Kongl. proposition varit ifrågasatt, och icke heller uppfyller de ändamål, jag afser med de indelta lönetillgångarnes bibehållande, förekommer det mig som skulle enklaste och i alla hänseenden lämpligaste sättet att gå till väga vara, att de indelta lönetillgångarne väl ingå till statsverket, men att de, så länge indelta arméen existerar, fortfarande redovisas och anses såsom en arméens särskilda tillgång, och att, i följd häraf, det anslag i penningar, som nu erfordras till fyllande af den föreslagna normalstatens belopp, kunde smänningom minskas, i samma mån som de indelta tillgångarne genom sig sjelfva kunna fylla bristen. Ett dylikt förfaringsätt är icke främmande för administrationen; det har tillämpats vid reglering af landshöfdingarnes löner och redan visat sig bära goda frukter. Härpå skulle äfven alla vinna, om jag nemligen lemnar ur räkningen den omständigheten, att, för den händelse Riksdagen skulle vägra ett års förskott till befälets aflöning, befälet först året efter sjelfva aflöningsåret skulle få lönerna i sin helhet utbetalta.

De statsekonomiska fördelar, jordens högre kultur, skogens bättre vård och skapandet af en alla klasser genomgående burgen arrendatorsklass, som boställesnas utarrenderande på längre tid måste medföra, skulle ju lika väl vinnas genom detta tillvägagående, som om man följde det nu af Utskottet tillstyrkta; och de vunnos, jag vägar påstå det, ännu säkrare och bättre om boställesna kvarstodo under tillsyn och vård af boställdirektionerna, d. ä. armébefälet, hvilket, genom sin närmare kännedom om boställesnas beskaffenhet, vore i tillfälle att bättre döma om arrendenas antaglighet och rätta värde, liksom det, genom sin förläggning i alla delar af landet, kunde, bättre än någon annan myndighet, vaka deröfver att ingen vanhäfd komme boställesna vid. Armébefälet, jag är viss derpå, skulle utan motvilja häråt egna sig; deras pligtkänsla, lika väl som det egna intresset, skulle mana dem dertill. Det skulle då icke dröja länge, förrän de indelta tillgångarne så tillvuxit, att det kontanta tillskottet från statsverket blefve obehöfligt. Det sedermera uppkommande öfverskottet skulle utgöra en vinst, som kunde möjliggöra en i jembredd med växande lefnadsbehof fortgående löneförbättring. Att tidpunkten härför icke kan vara så serdeles långt aflägsen, det icke blott framgår af det allmänt kända förhållandet att jordens värde, genom ökad afkastning eller ökad värde af dess produkter, är i ständigt stigande, utan ledes i bevis af tid efter annan meddelade officiella uppgifter rörande boställesnas afkastning. Så till exempel utvisa dessa uppgifter för åren 1862—66 i medeltal en afkastning af 1,428,685 kronor 48 öre, under det enligt

Indelta arméens aflöningstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

Indelta arméens aflöningsstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

uppgifterna för år 1873 afkastningen under detta år stigit till 1,930,210 kronor 65 öre, hvilket alltså under en tidrymd af 6 år utvisar en tillväxt af 501,525 kronor 17 öre. Annu återstå åtskilliga boställen, hvilka icke äro på längre tid utarrenderade; och då nu dessa inom kort blifva till utarrendering disponibla, kommer och snarligen derigenom ett högst väsentligt tillskott att tillfalla de indelta lönetillgångarne. Härtill kommer, och detta torde icke heller böra lemnas utan afseende, att en på sådant sätt från arméens egna medel nästan omärkligt utgående stor utgift till befällets aflönande icke kunde kännas för någon tryckande eller förargelseväckande, hvilket deremot kan vara att motse der behofvet skall genom beviljning eller på annat sätt fyllas, och att, genom en sådan anordning, befällets aflönning tryggas mot alla af tillfälliga politiska vindkast beroende förändringar. — Innan jag slutar kan jag ej underlåta att uttala ännu en betänklighet mot det framlagda förslaget, den nemligen, att lönestaterna icke kunna anses vara definitiva, enär den, som inträder på den nya lönestaten, göres skyldig att underkasta sig de förändringar i aflöningsförmåner, hvilka en *omorganisation af landtförsvaret* kan göra erforderliga. Och jag kan, under sådana förhållanden, för min del icke finna hvad som skulle kunna hindra Riksdagen att, vare sig vid införandet af den nya härordningen eller vid en väsentligare förändring eller omorganisation af den bestående, ganska betydligt ändra eller nedsätta lönebeloppen, utan att derigenom bryta mot gifna bestämmelser eller rubba någons genom fullmakt honom tillförsäkrade rätt.

Då jag, såsom jag redan nämnt, på det lifligaste önskar, att en lönereglering för arméen måtte komma till stånd, så skulle jag helst sett, att jag kunnat utan invändningar sluta mig till det här framlagda förslaget till sådan reglering. Men då jag derjemte är allvarligt öfvertygad om vigten och fördelen, så väl för arméen som för det allmänna, att gå till väga på det sätt, jag här ifrågasatt, så måste jag för min del instämma i det af Grefve Mörner nyss väckta förslag, hvilket jag finner föra till det mål, jag afsett.

Herr af Klint: Ju viktigare ett ärende är, desto mera nödvändigt blir det, att man gör sig riktigt klart hvad som är sjelfva *hufvudfrågan*. Jag har i min ringa mån vid behandlingen af detta viktiga ärende gjort mig den frågan, och svaret derpå har blifvit ingalunda, och lyckligtvis icke, *löneregleringen*; om dess nödvändighet, om behofvet, att den snart kommer till verkställighet, tyckes dess bättre alla vara ense. Nej, mine Herrar, hufvudfrågan, som, för att begagna en talares ord, möjligen kunde gälla indelta arméens vara eller icke vara, är det sätt, hvarpå denna lönereglering skall verkställas. Jag har för min del i det allra längsta hyst tvekan, om det skulle vara rätt och klokt att, så länge indelningsverket, i hvad det rör soldaten, fortfar, taga bort det indelta aflönings sättet för befålet. Jag har ansett det ena vara nära på oafhångigt af det andra; men jag har nödgats till följd af en lag, som i detta fall är högre än alla andra lagar, eller nödvändighetens, att gå öfver på deras sida, som anse att det indelta aflönings sättet bör upphöra. Det har skett med tvekan; men jag har gjort det af det skäl, att alla de mått och steg,

som på senare åren blifvit vidtagna, gått i denna syftning och, jag vågar säga det, snarare förstört än befastat förtroendet till det indelta aflöningsättet. Det tillstånd, som har blifvit allmänt, att oberoende af de fördelar, som onekligen en efterträdare kunde hafva fått, låta en företrädare på längre tid än tjenstetid utarrendera bostället, har dertill bidragit. Den rörlighet, som nu mer än förr måste vara genom tätare kommenderingar inom arméen, har gjort, att man icke kunnat, äfven om man det velat, så införlifva sig med sitt jordbruk, att man kunnat deraf draga den vinst, som man annars bort hafva gjort. Lägges dertill, att genom de framsteg, som jordbruket på senare tider gjort, fordras det kapital för boställsinnehafvaren för att kunna, såsom sig bör, uppodla sin jord. Dessa kapital har han vanligen icke, och, om han det också har, vågar han icke att för en kortare tid nedlägga dem på bostället. Dessa äro de skäl, som för mig varit så talande, att jag nödgats öfvergå till den åsigten, att det indelta aflöningsättet icke vidare är behöfligt. Då jag detta gör, måste jag likväl öppet bekäma, att min tvekan har aldrig varit om att, när detta indelta aflöningsätt kommer att upphöra, indelta arméens befäl skulle ställas i samma kategori som hvarje annan löntagare, eller att de skulle från staten få sin lön kvartalsvis under det löpande tjänsteåret, och att de skulle befrias, så vidt möjligt vore, från allt ansvar för förvaltningen af dessa indelta tillgångar, som de numera icke hade att göra med; att de icke i en framtid möjligen kunde af staten beskylas för att icke hafva värdat sig derom och man således på arméen kasta en oförskyld skuld till att intraderna icke blifvit så stora, som de hade på papperet blifvit uppgjorda. Jag är således djupt och innerligt öfvertygad, att, när man anser, och detta gör jag i denna stund, att det indelta aflöningsättet för den indelta arméens befäl harspelat ut sin roll, och man måste öfvergå till det kontanta aflöningsättet, måste man äfven taga följderna deraf. Efter mitt förmenande går det icke an, att dessa indelta intrader skola ingå i en särskild fond, icke ens i en sådan maskerad fond, som af Grefve Mörner här blifvit föreslagen, utan må dessa intrader gå in till statsverket, och indelta arméens befäl blifva behandladt som hvarje annat befäl, som hvarje annan embetsman i landet, att det från staten direkt får sin aflöning. Endast på detta sätt kan rättvisa vederfaras arméen. Det är på denna grund, som jag inom Utskottet tillstyrkt Kongl. Maj:ts proposition och som jag här kommer att rösta för bifall till det af Utskottet framställda förslag.

Man har visserligen gjort den invändning, att dessa indelta intrader skulle utan alla vilkor blifva öfverlemnade till staten. Men, mine Herrar, enligt mitt förmenande, är det icke så. Villkoret för att dessa intrader skola till staten öfverlemnas är, att Riksdagen skall bifalla icke hvilken stat som helst utan den stat, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen och af Stats-Utskottet tillstyrkt och som för närvarande ligger på Riksdagens bord. Detta är villkoret, och jag kan icke tänka mig möjligheten af, att Kongl. Maj:ts Regering ej skall veta att häfda den rätt, som tillkommer indelta arméen, innan den samtycker till ett beslut angående bostälленas indragning. Man har sagt, att man afhänder sig, genom att öfverlemna bostälлена till sta-

Indelta arméens aflöningsstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

Indelta arméens aflöningsstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

ten, ett verksamt medel att främja det af oss alla så önskade målet, nemligen arméorganisationen. Det tror jag icke! Det är möjligt, att jag har missuppfattat tankegången och känslorna hos det svenska folket; men jag tror icke, att öfverlemnandet af boställena till staten skall på något sätt hämma det värf, som vi äro sysselsatta att afgöra och som vi hoppas i en snar framtid må få en lycklig lösning. Att misstänka något sådant, som att regeringen skulle ställa de framtida fullmakterna för arméens befäl så, att de, som nu ingå på den nya staten, skulle blifva satta på en svältkur, eller att deras löner skola komma att nedsättas, kan jag omöjligen göra. Den punkt, som i det afseendet skulle kunna återopas, är den af Utskottet, i likhet med Kongl. Maj:t, föreslagna punkten 7, så lydande:

»Att den löntagare vid krigsmakten till lands, hvilken å ny lönestat ingår, skall vara skyldig underkasta sig de förändringar i tjänstgöringsskyldighet och aflöningsförmåner, hvilka en omorganisation af landtförsvaret kan göra erforderliga».

Denna punkt, som är ordagrant tagen ur Kongl. Maj:ts proposition, är, jag medgifver det gerna, kanske mindre lyckligt stilerad; men så missförstådd kan den dock icke blifva och har icke heller blifvit det af Utskottet; den har varit afsedd för det, enligt min åsigt, ganska riktiga ändamål, att, när vi stå på väg att omorganisera den svenska arméen, man vill tillförsäkra sig, att den blifvande organisationen är kraftig, och man har derföre nu, jemte godkännande af grunderna för det föreslagna aflönings sättet, velat, ja nödgats stadga, att den löntagare, som finnes på ett af de nuvarande regementena, t. ex. Wernlands, skall vara pliktig att vid den nya organisationens genomförande tjänstgöra äfven på det nybildade Wernlands regemente. Hvad ordet "*aflöningsförmåner*" angår, har jag, likasom Utskottet, ansett, att dermed menas, att de förmåner, som i staterna äro föreslagna för de indelta regementena och som bestå i lön, tjänstgöringspenningar och för en viss kortare tid dagaflöning, skulle förvandlas i likhet med hvad härordningsförslaget i sin stat upptager, nemligen till lön och dagaflöning. Desslikes har det varit nödigt att göra ett sådant stadgande som detta; ty om Herrarne kasta en blick på lönestaterna vid det indelta kavalleriet, skall man finna, att det varit nödvändigt att bibehålla åt underofficerarne nummerlön, på det att de derigenom skulle kunna blifva beridne. Det är meningen, att detta skall försvinna i samma stund, som den nya härordningen antages, då dessa underofficerare inträda på den nya föreslagna staten; och hvilket är detsamma, som vi nu komma att för den värfvade arméen antaga.

Jag skall icke längre uppehålla Kammaren. Jag slutar med det yttrande, att, när man är besluten att öfvergå från det indelta till det kontanta aflönings sättet och då man, såsom jag hoppas, måtte antaga det sätt, som är af Kongl. Maj:t föreslaget och af Utskottet till Riksdagens tillstyrkande anmälldt, bör man också såsom en ren konsekvens följa den af Kongl. Maj:t gjorda och af Utskottet tillstyrkta framställning, att de indelta intraderna blifva till statsverket öfverlemnade, men endast under vilkor, att de lönestater, som nu äro uppgjorda och som jag hoppas komma att godkännas, blifva på *ordinarie* stat uppförda.

Friherre Stjernblad: Här är det märkvärdiga förhållande, att från flertalet af dem, som i första hand åtnjuta de rika tillgångar, som den indelta arméén har i sina boställen, något motstånd icke tyckes finnas mot denna lönereglering. Det är helt enkelt af det skäl, att befälet erhåller derigenom en ganska rundlig aflöning, åtminstone relativt mot hvad den hittills varit. Vidare är det ett märkligt förhållande, att äfven från den sidan, som det i första hand aligger att bevara den konstitutionela och statsekonomiska delen af denna fråga, icke finnes något motstånd att antaga ifrågavarande förslag, utan detta motstånd kommer från ett annat håll. Af den förste talaren har blifvit satt i fråga, huruvida det kunde innebära tillräcklig säkerhet för den indelta armééns aflöning, att den aflöning, som nu här skulle tilldelas, sättes på ordinarie stat, äfvensom att, innan man aflennar dessa indelta tillgångar, vilkoret, som man velat därför uppställa, borde vara uppfyllt samt att man skulle inrycka i beslutet bestämmelse derom, att, så länge som dessa anslag, på ordinarie stat uppförda, utginge, skulle också tillgångarne få vara i statens hand och der särskildt bokföras. Jag tror emellertid, att i 6:te punkten af Utskottets förslag är klart angifvet, att icke något af indelta armééns tillgångar får öfverlemnas till statsverket förr, än de nya lönerna äro uppförda på ordinarie stat. Man har sagt, att man, genom antagandet af denna punkt, kunde, om sedermera den första förkastades, råka i en fälla, i ty att man derigenom skulle afhända den indelta arméén dess tillgångar utan att erhålla några garantier för dessa löners utgörande för framtiden. Jag tror dock icke, att man kan antaga något sådant; ty den, som läst Kongl. Maj:ts proposition, finner deraf, att Kongl. Maj:t gjort lönernas bestämmande såsom ett vilkor för boställesns öfverlemnande, och Kongl. Maj:t behöfver således icke biträda ett Riksdagens beslut, som går i annan riktning. Det har vidare blifvit yttradt, att det vore nödvändigt, att dessa tillgångar särskildt bokfördes, för att de skulle fortfarande vara hvad de äro. Det är klart, att detta kommer att ske, ty allt, som icke går till den indelta arméén, kommer fram i riksdagen hvarje år såsom en tillgång; och denna sak är alltså tydlig.

Hvad det beträffar, att det icke skulle ligga någon säkerhet deri, att de nya lönerna blifva på ordinarie stat uppförda, tror jag för min del, att, sedan fullmakterna blifvit utfärdade, tillräcklig säkerhet derigenom skall finnas för innehafvarne att få ut sina löner, ty de kunna ju i värsta fall med stöd af lagen hos staten utsöka sina löner. Dessutom tror jag aldrig, att Riksdagen hittills gjort sig förtjent af något sådant misstroende, ty jag vet ännu icke, att något ordinarie anslag, som varit *behöfligt* eller som, om jag så må säga, varit *verksam*, någonsin har blifvit indraget. Kongl. Maj:t har i detta fall gjort ett kontrakt med Riksdagen, då det blifvit sagdt, att dessa löner skola uppföras på ordinarie stat; och jag har det förtroende för Riksdagen, att, när den antagit detta, så skall den äfven stå vid sitt löfte. Något misstroende tror jag således hvarken är befogadt eller leder till något godt mål för samverkan mellan Regeringen och Riksdagen.

En annan talare har ansett, att det åt indelta arméén borde behållas de stora tillgångar, densamma nu eger; ty i samma mån dessa ökades, minskades också de statsanslag, som äro erforderliga för arméén.

Indelta armééns aflöningstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

Indelta arméens aflöningstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

Jag vill förmoda, att den värde talaren menade icke allenast de anslag, som äro lemnade till den indelta arméen utan äfven till den värfvade arméen; ty icke kan jag tänka mig, och allra minst från en högt stående militär, att han skulle vilja särskilja dessa båda arméer, så att de skulle hafva hvardera sina egna tillgångar; utan hans mening var väl, att alla anslag, som Riksdagen lemnar, skulle på det sättet komma att bestridas af indelningsverkets tillgångar; men skall detta ske, tror jag, att det kommer att dröja bra länge. Ty, om Herrarne kasta en blick på det tillskott, som staten nu lemnar till arméen, så väl den indelta som den värfvade, skall man finna, att de äro högst betydliga. Så åtgår till den värfvade arméen 3,920,000 kronor och till generalitetet 525,000 kronor och således tillsammans 4,445,000 kronor, hvartill komma de kontanta anslagen till indelta arméen, hvarigenom vi komma till ett belopp af mellan 5 à 6 millioner kronor. Innan bostälленas afkastning kommer att stiga så högt, tror jag det skall dröja bra länge. Vidare yttrades, att de, som biträda 1873 års skrifvelse, borde vara angelägne om, att dessa indelta arméens tillgångar förblifva orubbade, på det att man derur skulle kunna henta medel för genomförande af den stora organisationen af arméen. Det har jag aldrig tänkt mig, att icke dessa tillskott skulle komma från staten, och när staten tager emot arméens tillgångar, får den ju bekosta utgifterna för densamma. Jag har icke föreställt mig, att arméen skulle stå för sig sjelf som en stat i staten och icke vara beroende af de båda statsmakterna. Samme talare yttrade, att det vore af vigt, att dessa af grundlagen skyddade medel finge kvarstå och till sina ändamål användas. Man skulle kunna tänka sig, att detta vore fördelaktigt, om dessa tillgångar kunde räcka till att aflöna arméen, hvilket dock icke är förhållandet, utan måste det alltid blifva ett tillskott ifrån statsverket. Likaledes yttrade den värde talaren, att arméens befäl skulle säkerligen med mycken omtanke och välvilja handhafva tillgångarne af dess boställen. Det tror jag också; men om vi tänka oss något annat än den indelta arméen eller det mål, hvartill vi sträfva, nemligen en armé, grundad på värnepligt, då vet jag för min del icke, huru densamma skulle kunna befatta sig med att hafva boställen om hand. Jag tror, att det är skadligt att på så sätt göra arméen till en stat i staten och att ett sådant frånskiljande är alldeles outförbart, så vida man ej tänker sig ett yrkessystem, tillämpadt i afseende å arméen, men jag hoppas vi skola, om icke i dag, så framdeles komma derhän, att få en armé, hvars grund skall blifva den allmänna värneplikten, och då är det omöjligt att tänka sig arméen skild från folket, och säkerligen skall svenska folket aldrig neka en armé, utsprungen af dess eget kött och blod, de nödiga medel, som för densamma erfordras. Jag yrkar derföre bifall till Utskottets förslag.

Herr De Maré: Jag anhåller endast att få till protokollet förvaradt, att jag instämmer i det förslag till formulering af denna punkt, som af Grefve Mörner blifvit framställt, och anhåller, att samma förslag måtte ånyo uppläsas; och jag ber derjemte att få till alla delar instämma i det yttrande, som af Herr von Ehrenheim här blifvit afgifvet.

Sedan Grefve *Mörners* förslag i anledning häraf blifvit uppläst, uppropades och yttrade:

Grefve Hamilton, Henning: Man befinner sig verkligen i någon förlägenhet vid behandlingen af den nu föreliggande frågan, emedan det förefaller åtminstone som om den ledande tanken i dit hörande förslag från början icke varit rätt klar. Kongl. Maj:t föreslog redan vid förra riksdagen en förändring i 80 § Regeringsformen för att derigenom åt landet trygga de tillgångar, som tillhöra den indelta arméen. så att åtminstone dessa måtte finnas tillgängliga för försvaret, utan att kunna genom en tillfällig votering vid riksdagen rubbas. Men icke nog med att det förslag, som nu blifvit antaget till hvilande, i hvad det rörer nämnda 80 §, icke synes mig särdeles betryggande, har man, nästan samtidigt med detsammans antagande till hvilande, nu fått före frågan att undanrycka denna 80 § indelta arméens tillgångar, innan villkoret blifvit uppfyllt, om en annan arméorganisations antagande. Jag förstår icke riktigt tankegången i detta sätt att gå till väga och just derföre måste jag också säga, att man icke hade bort gå till väga på ett sådant sätt. Likaledes förstår jag icke riktigt Friherre Stjernblads argumentation. Han har velat förfäktat riktigheten i Regeringens och Utskottets förslag dermed, att, då anslaget kommer på ordinarie stat, detta vore alldeles tillräckligt. Men han sjelf är af den åsigt, att Riksdagen kan ändra ordinarie anslag — detta har han uttalat vid sista riksdagen — och således kan jag icke uti nämnda omständighet finna något betryggande för saken. Han anförde visserligen, att något exempel icke finnes på, att Riksdagen tagit bort något ordinarie anslag, som varit verksamt. Men huruvida det är Kongl. Maj:ts afsigt att göra ett anslag verksamt, vet hvarken Stats-Utskottet, då det afgifver förslag, eller Riksdagen, då den fattar beslut om ett ordinarie anslag, och således måste de ledamöter, som deltog i pluralitetens beslut i denna fråga, hafva varit af den öfvertygelse, att Riksdagen vore i sin goda rätt, då den indrog ett ordinarie anslag.

Samme talare har också anført, att en trygghet för anslagens framtida utgående låge deri, att löntagarne hade fullmakt på den lön, som här är i fråga. Något bestämdt betryggande ligger dock icke deri längre, än tjenstemannen innehar platsen, ty intet hindrar nemligen Riksdagen att fatta ett beslut, att vid den nuvarande innehafvarens afgång aflöningarne skola i viss grad nedsättas. Men, säger man, till yttermera visso och för att vara fullt betryggad, har man punkten 7. Denna kan likväl mycket väl låta tolka sig på ett annat sätt, än Herr af Klint gjort det, och den skulle kunna komma till ett farligt användande, om majoriteten inom Riksdagen skulle komma på den tanken att nedsätta anslaget. Det finnes således efter min tanke icke i detta förslag något betryggande för hvad Regeringen sjelf har ansett böra betryggas, och de anledningar till säkerhet, hvilka, såsom jag nyss nämnde, blifvit anförda, gälla för mig alldeles ingenting, så länge Riksdagen nemligen vill utsträcka sin anslagsbevilningsrätt ända till det orimliga.

Herr af Klint har här vidare sökt att för oss göra klart det in-

Indelta arméens aflöningstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

Indelta arméens aflöningstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

delta aflöningssättets olägenheter, och detta kunde vara rätt intressant, men hvad det hörer till denna fråga, vet jag icke. Den ende, som gjort något yrkande i denna fråga, är Grefve Mörner, och han har blott yrkat, att de belopp, som komma att inflyta för de utarrenderade boställena, skulle stå under samma skydd, som 80 § Regeringsformen nu gifver indelningsverket, d. v. s. att icke kunna af Riksdagen ensidigt rubbas. Man må tänka hvad man vill om det indelta aflöningssättet, men detta har härvid lag icke något att betyda. Jag vill medgifva, att detta aflöningssätt har sina olägenheter, utan att jag derföre kan anse det ligga någon olägenhet i att de penningar, som inflyta af arrendet af de boställen, som tillhöra indelta arméen, verkligen finnas till Kongl. Maj:ts disposition för befällets aflöning, och detta utan afseende på, huruvida det går till det ena eller andra regementet, ty om det förslag till ny härordning, som här är i fråga, antages, blifver det ena regementet lika indelt som det andra. Grefve Mörner har föreslagit, att den anordning, som han satt i fråga, endast skulle räckta till dess det nya härordningsförslaget blifvit antaget, och således kan icke det, som den ärade talaren anför, hafva något ingot inflytande på saken. Då jag alltså i Grefve Mörners förslag icke finner något, som rubbar det hufvudsakliga i den reglering, som Kongl. Maj:t föreslagit och som Utskottet förordat, och då det endast leder dertill, att fortfarande en viss del af den summa, som erfordras för vårt försvar, eger det skydd, som 80 § Regeringsformen gifver åt indelningsverket, kan jag icke annat än yrka bifall till Grefve Mörners förslag.

Herr Rydqvist: Jag har begärt ordet endast för att tillkännagifva, det jag till alla delar gillar det förslag till proposition, som blifvit af Grefve Mörner framställt.

Grefve Mörner: Då jag begärt ordet, har det varit för att förekomma, det jag icke måtte så förstås, som att jag vore en anhängare af ett sådant bibehållande af det indelta aflöningssättet, att befålet skall fortfarande förblifva jordbrukare. Kammarrens protokoll vid de närmast föregående riksdagarna innefatta tillräckligt många bevis derpå, att jag har uttalat mig just i en annan riktning. Jag har för min del ansett den egenskap, som utmärker indelningsverket, att förvandla det indelta befålet från militärbefäl till jordbrukare, vara en af de väsentligaste bristerna i denna organisation. Jag har också alldeles icke gjort någon antydning om, att jag önskar, att detta förhållande fortfarande skall ega rum, men jag har begärt, att de tillgångar, som för närvarande tillhöra den indelta arméens befäl, skulle särskildt bokföras och blifva i Kronans räkenskaper synliga. Det har visserligen af en ärad talare i mitt granskning blifvit sagdt, att det faller af sig sjelf att så kommer att ske, men detta tror jag icke. Nej, det faller af sig sjelf, att så icke kommer att ske, derest särskildt beslut derom icke fattas. Dessa tillgångar komma att ingå i den stora sluppen af upplupna ränte- och arrendemedel, men det kommer icke att skiljas på hvad som inflyter från det ena eller andra bostället, derest icke särskildt beslut i den riktningen blifver fattadt. Att det icke heller

kan vara så otjenligt att antyda något derom, att dessa tillgångar ännu hafva en viss helgd, derpå har en af denna Riksdags representeranter varit så god och försett mig med bevis. Vi hafva här ett Stats-Utskottets betänkande N:o 22, som ligger på Kammarens bord, och hvilket innefattar svar på ett redan nu väckt förslag om försäljning till skatte af vissa militieboställen. På samma gång man begär, att all skyldighet till grundräntas utgifvande skall upphöra, är man så frikostig, att man vill köpa kronans militieboställen till skatte. Visserligen har Utskottet denna gång afstyrkt bifall till framställningen, men så småningom kan ett förslag i denna riktning mogna. Vid förra riksdagen beslöts med afseende å vissa Kronans lägenheter, att de skulle försäljas, emedan enligt de upplysningar, som lemmades, arrendebeloppen voro så små, att det icke skulle vara fördelaktigt för staten att längre behålla dem, ändock det syntes för den, som närmare granskade förteckningen öfver lägenheterna, uppenbart, att en stor del af dem borde vid en förnyad utarrendering lemna förökade inkomster. Dylika små försök att realisera den indelta arméens tillgångar på annat sätt, än som, efter mitt förmenande, är med statens intresse förenligt, skulle jag vilja förekomma, åtminstone så länge till dess en ny härordning hinner blifva antagen. Jag har verkligen icke kunnat göra för mig klart det logiska sammanhanget deremellan att Regeringen, på samma gång den lägger vikt på att få de nya anslag hvilka, i den stund indelningsverket blifver upphäfdt, kunna komma att beviljas, ställda under Konungens och representationens gemensamma skydd, nu säger att Regeringen icke bryr sig om att under enahanda garanti behålla de tillgångar, som för närvarande hafva ett sådant skydd. Jag har för min del tyckt, att steget är litet för tidigt taget, och jag har derföre försökt att med afseende på i fråga varande tillgångar bibehålla den ställning, som för närvarande eger rum, utan att dock derigenom vilja på något sätt försvåra eller tillintetgöra de afsigter, som med förslaget äro äsyftade. Jag har visst icke yttrat ett ord derom, att, såsom en talare har sagt, arméen icke skulle vara beroende af de båda statsmakterna. Något så besynnerligt hoppas jag icke må komma ur någon representants mun.

Om det förslag, jag tager mig friheten framställa, skulle vinna denna Kammares bifall, så hade ju derigenom icke något hinder blifvit lagdt mot den lönereglering, som blifvit föreslagen, eller emot tillgångarnes öfverlemnande till statsverket, utan blott ett uttalande skett derom, att man vill, att det fortfarande skall finnas något, som påminner representationen om, att dessa tillgångar ändock existera och detta icke längre än till den tidpunkt, då en ny härordning kan varda antagen. Jag kan icke annat än hoppas, att Kammaren måtte fästa något afseende vid det förslag, som blifvit af mig framställt, eller åtminstone icke missförstå den grund, som förmått mig till detsamma framställande.

Herr Wijkander: Den siste talaren sade vid början af detta plenum, att han tillhör hvarken den värfvade eller indelta arméen. Jag kan icke säga detsamma. Jag har tillhört den värfvade arméen och jag tillhör den indelta och jag är dessutom innehafvare af ett

Indelta arméens aflöningstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

Indelta arméens aflöningstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

temligen stort bostadsboställe. Kammaren kan då måhända säga, att jag är jäfvig att yttra mig i denna fråga, men icke att jag är för frågan främmande. Jag anhåller därför att få taga upp några ytteranden, som här blifvit fälda.

Jag ber då först få säga, att det kontanta aflöningssättet är det, som egentligen ställer indelningsverket i fara. Så snart indelta arméens befäl upphör att genom sina boställen vara tvungne att bo inom sina kompanier, torde den gamla indelta arméens dödsdom vara oåterkalleligen fäld. För min del har jag derföre alltid haft stora betänkligheter vid att det kontanta aflöningssättet infördes för indelta arméens befäl, så länge denna armé lefver, skall lefva och måste lefva. Men jag erkänner att planet är lutande, och att de äro numera oemotståndliga dessa fordringar på ett kontant aflöningssätt. Missförhållandena äro ock så stora inom denna indelta armé, att det icke kan fortgå på det gamla sättet. Fordringarne på arméens befäl i afseende på kommenderingar blifva allt större och större. Vi måste derföre acceptera det kontanta aflöningssättet, jag erkänner det, men, om man så gör, måste man äfven acceptera dess konsekvenser. I samma stund Riksdagen voterar införandet af kontant aflöning åt befälet, måste detta lemna all tanke på att sjelft förvalta sina boställen.

Jag ber vidare få instämma i hvad en talare nyss sade, att det icke är tänkbart att vid öfvergången till det kontanta aflöningssättet arméen skulle få behålla såsom en dess särskilda tillhörighet sina boställen och sålunda blifva en stat i staten med egna tillgångar och egen förvaltning.

Grefve Mörner sade, att han icke önskar det indelta aflöningssättets bibehållande. Men gör man icke detta, då torde vara nödvändigt att söka undvika allt, som kunde föranleda det föreliggande förslaget fall.

Detta förslag är efter min uppfattning äfven fullt nöjaktigt för både indelta och värfvade arméen, och det går kanske icke vid ett annat tillfälle att få det genom. Att vid sådant förhållande lägga sin röst för bifall till den föreslagna förändrade redaktionen af 6:te punkten anser jag icke lämpligt och kommer jag derföre att afgifva min röst för bifall till samma punkt oförändrad.

Hans Excellens Herr Utrikes-statsministern Grefve *Björnstjerna*: Regeringen har länge och moget betänkt sig, innan den framlagt detta förslag. Jag kan för egen del försäkra, att det varit med största tvekan jag satt mitt namn derunder. Jag kan nemligen icke hysa ett alldeles blindt förtroende till, att de anslag, som äro uppförda på ordinarie stat, verkligen få stå kvar der, till dess Kongl. Maj:t föreslagit eller medgifvit en förändring deri. Åtminstone känna vi alla, att sådana fall hafva inträffat, när Riksdagen har försökt och till en del äfven lyckats att göra en sådan ändring. Att en fråga i denna riktning ännu icke är alldeles utkämpad, känna vi äfven. Då vi likväl veta att den indelta arméen, hvilken jag sjelf har tillhört och af hvilken jag alltid varit en varm vän, är otillräcklig för landets försvar, då alla försök, som Regeringen gjort att få försvarsväsendet utveckladt på denna grundval, icke lyckats och då man således måste

komma till något annat, till ett försvar, byggt på allmän värnepligt -- då var det äfven, enligt min öfvertygelse, nödvändigt att äfven befälet vid arméen blef stäldt på en annan fot än hittills, att det icke vore bundet vid sina boställen. Det har visserligen blifvit sagdt här i dag, att när den armé kommer, som består af landets kött och blod, man då icke skall behöfva befara att icke de nödvändiga medlen der-till skola gifvas. Jag tror, att den nuvarande indelta arméen är kött af folkets kött och blod af folkets blod lika väl som den kommande, men likväl har man icke lyckats få de nödiga löneförbättringar, som borde hafva gifvits. Man har skylt på, att, till följd af det indelta afönings sättet, somliga hafva mycket mera, än de borde hafva, och andra mycket mindre, och man har föreställt sig, att i dessa boställen skulle ligga en så ofantlig rikedom, att inkomsterna deraf skulle vara mer än tillräckliga för befälets aföning. För att uppnå dessa löneförbättringar måste man emellertid fråntråda indelta arméens nuvarande lönetillgångar, och jag får äfven hålla Utskottet räkning för, att det så i alla dess förnämsta delar antagit Kongl. Maj:ts förslag till lönerogering. För att vinna representationens samtycke till införandet af det nya försvarssystemet, anser äfven jag det vara nödvändigt, att regeringen, så mycket i dess makt står, går representationens önskningsar till mötes, och att det således icke vore skäl att hålla på dessa lönetillgångar, utan att nu genast öppet säga till representationen: »detta är det nödvändigaste, som måste föregå ett nytt försvarsverks införande; tag och förvalta dessa boställen och gif i stället de kontanta löner, som arméen behöfver.»

*Indelta ar-
méens afö-
ningstillgån-
gars öfver-
lemnande till
statsverket.
(Forts.)*

Jag vill icke säga, att, om Grefve Mörners förslag hade förelegat och om Utskottet hade instämt deri, jag icke möjligen skulle hafva funnit det bättre och mera betryggande än det, som nu är i fråga; men då så icke är förhållandet och då Utskottet tillstyrkt Kongl. Maj:ts proposition, vill jag, i förhoppning att Regering och Riksdag måtte räcka hvarandra handen och gå hvarandra till mötes för det nya försvarsverkets genomförande, och då jag äfven tror, att det nuvarande förslaget är tillräckligt betryggande, tillstyrka bifall till det samma.

Herr Berg: Ehuru jag redan flera gånger har yttrat mina tankar om och känslor för indelningsverket, har jag likväl begärt ordet icke allenast för att i protokollet få infördt, att jag ännu bibehåller samma känslor och tankar, utan äfven för att i någon mån söka besvara några yttranden, hvilka ännu icke blifvit bemötta. Grefve Hamilton har besvarat så väl den ärade statsutskottsledamotens från Skåne som äfven Herr af Klints anföranden; men det finnes en punkt, mot hvilken jag ber att få göra en invändning. Jag förstår icke, hvarför det är en nödvändighet att genomföra den förändring, som nu är i fråga. Vi hafva sett sådana förslag ingifna af Kongl. Maj:t, hvilka, om de blifvit antagna, skulle hafva fullständigt bevisat att denna förändring icke varit nödvändig. Friherre Stjernblad torde hafva missförstått Herr Abelins yttrande i fråga om den ökade inkomst, man skulle få af boställenas öfverlemnande till Kongl. Maj:t. Efter hvad jag kunnat förstå, har Herr Abelin icke sagt, att man derigenom skulle vinna

Indelta arméens aflöningsstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

hela det kontanta belopp, som nu utgår för krigsmakten till lands. Vidare vill jag protestera mot det yttrande af Friherre Stjernblad, att den armé, som kommer att uppstå genom den nya arméorganisationen, är af folkets kött och blod. Jag tror att alla äro af folkets kött och blod, äfven och i synnerhet den indelta truppen.

Jag ber att få instämma i det af Herr Grefve Mörner framställda förslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: Må det förlåtas mig att jag åter begär ordet, men då jag från statsrådsbänken hört antydast, att bidrag till indelta arméens aflönning skulle förgäfvast blifvit hos Riksdagen begärda, kan jag ej underlåta att yttra det, så vidt jag kan erinra mig, några anslag i denna riktning icke blifvit begärda sedan 1856—1858 års riksdag. Då begärde dåvarande chefen för Landtförsvarsdepartementet, om jag icke missminner mig, ett anslag af 240,000 riksdaler, till förbättring af befälets löner, men blott provisoriskt, emedan han ansåg att, genom en förnyad uppskattning af indelta arméens boställen, tillräcklig tillgång skulle kunna beredas för en bättre aflönning åt samma armés befäl. Denna framställning godkändes af Riksdagen, som dock för ändamålet endast beviljade 100,000 riksdaler. Hvad som gjort att under den följd af år, som sedermera förflutit, en sådan uppskattning af boställena, som vid nämnda tidpunkt af både regering och representation ansetts nödig och ändamålsenlig, icke kommit till stånd, känner jag icke. Riksdagens skrifvelse i ämnet inkom till Kongl. Maj:t först sedan jag upphörde att vara medlem af Konungens Råd. Dervid blef det sedermera, till dess, om jag icke alltför mycket misstager mig, för två riksdagar sedan Kongl. Maj:t föreslog nedsättandet af förenämnda löneförbättringsanslag från 100,000 till 80,000 riksdaler. Jag motsatte mig inom denna Kammare en dylik nedsättning, men förgäfvast. Vid förra riksdagen begärde Kongl. Maj:t dyrtidstillägg åt indelta arméens befäl för åren 1874 och 1875, det medgifves, men ett sådant tillägg blef ej af Kammaren beviljad, och jag kan icke påminna mig, att något förslag om bestämd löneförbättring varit framställt sedan 1856—1858 års riksdag. Ett försök i sådan syftning hade dock kanske bort göras, innan man uppgaf hoppet att det skulle kunna lyckas, men då vi nu komma till den första punkten i förevarande betänkande, hvilken jag för min del ansett hafva bort först afgöras, hör jag visst icke till dem, som komma att neka bifall till densamma, om jag också icke kan underlåta att i sammanhang dermed påpeka ett par, efter mitt förmenande, ej ovigtiga omständigheter, hvilka kunna framkalla betänkligheter emot förslaget godkännande. Den ena är att, då fråga är om införande af en ny härordning och vi derom fått emottaga ett nådigt förslag, synes ögonblicket särdeles föga inbjudande, att bevilja fast löneförbättring åt befälet vid den nuvarande arméen, och den andra att, så vidt jag vid en flygtig jemförelse emellan de vid Utskottets nu föredragna betänkande fogade lönestater och dem, som förekomma i det nya härordningsförslaget, dessa stater ej rätt med hvarandra harmoniera. Dessa förhållanden hafva, jag kan ej neka det, hos mig väckt bekymmer, men då man ej nu lär hafva annat val, än att bifalla eller afslå

Utskottets betänkaude, och billigheten deraf att en löneförbättring tilldelas arméens befäl icke kan förnekas, åtminstone icke af mig — hafva betänkligheterna måst vika, i synnerhet som det, enligt min uppfattning, är en sak af högsta vikt, att icke den indelta arméens befäl i de lägre graderna må fortfarande blifva sämre aflönade, än vaktmästare i embetsverken.

Indelta arméens aflöningsstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

Herr Abelin: Jag har begärt ordet icke för att framställa något särskildt yrkande, utan för att besvara ett par yttranden, som här blifvit fälda. Jag skulle först velat vända mig mot en ärad ledamot på östgötabänken, men Grefve Hamilton har bemött honom så, att jag ej behöfver tillägga något. En talare på skånebänken har behagat göra en tolkning af ett yttrande i mitt anförande, som är en helt annan än den rätta. Jag har derutinnan ej förstått honom, men är öfvertygad, att han sjelf har klart för sig hvad han afsåg, och hoppas härigenom komma till insigt om hvad han menade. Det förekom mig, som skulle han velat säga, att jag afsett det den värfvade arméen skulle sättas tillbaka för den indelta. Till något sådant har likväl mitt yttrande icke gifvit anledning. Jag har icke talat om värfvade arméen. Jag har uttalat mitt gillande af alla här föreslagna stater och har, långt ifrån att ifrågasätta någon nedsättning under normalstaten, visat, hvad indelta arméen beträffar, hvilka utvägar, jag ansett lämpliga för att upprätthålla den; tagande jag för afgjort att Kongl. Maj:t nog sörjer för, att, der en af behovet påkallad förhöjning i indelta befälets löner skulle medgifvas, en sådan kommer äfven värfvade arméens befäl till godo. Den ärade talaren har emellertid af detta mitt yttrande tagit sig anledning att mot mig, med hänsyn till min ställning, rikta ett klander, om hvars befogenhet Kammaren dock kan döma. Vidare har samme talare förmenat, och derigenom sökt göra min framställning lika löjlig som opraktisk, att jag ifrågasatt det den indelta arméens befäl skulle, äfven sedan den nya härordningen trädt i verkställighet, fortfarande hafva värden om de indelta boställena. Af hela mitt anförande, liksom af det slut, hvartill jag kom, i det jag förenade mig med Grefve Mörner i hans afgifna förslag, framgår dock alldeles klart, att något sådant aldrig kunnat vara min mening. Jag vill nu icke upptaga Kammarens tid med flera anmärkningar, utan ber endast att få instämma i det af Grefve Mörner framställda förslag.

Herr af Klint: Jag har begärt ordet med anledning af Grefve Mörners sista yttrande, och tillåter mig dervid göra den anmärkning, att han i sina uppgifter något misstagit sig. Det är riktigt, att Kongl. Maj:t vid 1856—1858 årens riksdag af Rikets Ständer begärde ett anslag af 250,000 riksdaler till löneförbättring åt indelta arméens befäl, hvilket anslag af ständerna nedsattes till 100,000 riksdaler. Men det är deremot ett misstag af Herr Grefven, att Kongl. Maj:t vid 1873 års riksdag föreslog nedsättning af detta anslag till 80,000 riksdaler. En sådan nedsättning gjordes af Riksdagen utan något förslag derom från Kongl. Maj:t. Riksdagen gjorde detta icke derföre, att den ville, som man säger, nedsätta ett behöfligt anslag, utan på

Indelta arméens aflöningsstillgångars öfverlemnade till statsverket.
(Forts.)

grund deraf, att Kongl. Maj:t i sin proposition till Riksdagen gifvit tillkänna, att af dessa 100,000 riksdaler endast 80,000 riksdaler vore behöfliga för att fylla befälets vid indelta arméen löner till de belopp, som i 1856 års stat voro upptagna. Sedermera föreslog Kongl. Maj:t vid förra riksdagen en förhöjning af nämnda anslag till 240,000 riksdaler, hvilket på det sätt af Riksdagen bifölls, att den för ändamålet lemnade 160,000 riksdaler.

Herr Mannerskantz: Hvad jag ämnar yttra har kanske förut af eu eller annan föregående talare redan blifvit sagdt, men då jag tror det vara angeläget att i en sammanfattad enkel form framhålla, hvarom fråga nu egentligen är, ber jag att få tillägga några ord. Mig synes, att det af Grefve Mörner framställda förslaget skiljer sig från Utskottets endast deruti, att Grefve Mörner anser, att man, med godkännande i öfrigt af det framlagda löneregleringsförslaget, dock till säkerhet för indelta arméens befäl skall behålla åt detsamma reserverad den tillgång af inkomster för indelta boställen, som det nu har till sin egen disposition, och icke definitivt öfverlemna den till statsverket förr än man verkligen vunnit det mål, hvartill man sträfvar, nemligen antagandet af en ny härordning och, i sammanhang dermed, fastställandet för framtiden af en utaf begge statsmakterna garanterad fast aflöningsstat för armébefälet i sin helhet. Det är en stor uppgörelse, som för närvarande pågår i vårt land, uti flerfaldiga i samhällslifvets djupt ingripande riktningar, och många värdeförhållanden ingå dervid; och då är frågan, huruvida, när en uppgörelse af så omfattande slag är på väg att träffas emellan tvänne olika kontrahenter, som man här ej bör tänka sig vara endast regering och representation, utan starka meningsskiljaktigheter och viktiga samhällsintressen, som stå emot hvarandra, från ena sidan alltjemt bör gifvas bort det ena värdet efter det andra, utan att någonting de gjorda uppoffringarne motsvarande därför betingas eller erhålles. Jag tror icke, att det är rätt handladt af den, som önskar att, när viktiga reformer inom samhället skola utföras, få något nytt, varaktigt, för framtiden bestående verkligt godt i ersättning för det gamla, som ändras eller upphäfves, då göra ständiga eftergifter, utan visshet om hvad man får i stället för det man lemna ifrån sig. Jag hörde väl nyss från statsrådsbänken en tanke uttalas, som är mycket vacker, den nemligen att Regeringen hyste den förhoppning, att, då hon vid öfverlemnande af indelta befälets boställen ifrån arméen till statsverket förtroendefullt gick Riksdagens önskingar till mötes, hon också från Riksdagens sida skulle röna samma förtroende tillbaka, och att representationen således äfven för framtiden skulle komma att bevilja allt hvad som för nu ifrågarande ändamål — den föreslagna löneregleringens verkställande — erfordrades; och äfven mina känslor, om jag endast rådfrågar dem, äro desamma, eller röra sig i samma riktning, som regeringens. Jag skulle också utan betänklighet handla på det sättet och följa min känsla, om jag blott hade någon förhoppning om, att de, med hvilka jag hade något så viktigt som nu är i fråga att uppgöra, skulle komma att handla lika mot mig tillbaka. Men då många tvistiga frågor angående anslagsrättens utöfning på senare tider hafva

uppstått och ännu äro oklara, är väl klokast att man är försiktig i sitt handlingsätt; och jag tror derföre, att lösningen af frågan om ny härordning befrämjas mycket bättre och fortare, om man har några värden i behåll att sätta mot de fordringar, som fran andra hållet framställas. Vi äro ännu icke komna till den punkt, att vi med någon slags visshet kunna säga, att vi verkligen skola få en ny härordning, bygd på den allmänna värnepligtens grund och af för vårt lands försvar fullt betryggande beskaffenhet; och om vi i förtid bortgifva det ena efter det andra af de värden, hvaröfver vi hafva att disponera för det stora ändamålets vinnande, kan lätt hända, att man sedan skall lyckas framvinga något nytt, som icke blir på långt när så bra, som det vi skulle kunnat få, om vi ännu vid den slutliga uppgörelsen egt dessa värden i behåll. Jag tror således att, för att hastigare komma till ett fullt godt härordningsförslag — som vi alla önska erhålla så skyndsamt som möjligt — det är nödvändigt att iakttaga den försigtigheten vid ett tillfälle som detta, då en af de viktigaste grunderna för den gamla härordningens upprätthållande håller på att rubbas — göra sådana vilkor, som blifvit af Grefve Mörner föreslagna, och får derföre instämma i det af honom afgifna förslag.

Indelta arméens aflöningstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

Grefve Mörner: Mot mitt yttrande, att 1873 års Riksdag, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts framställning, nedsatte det till löneförbättringar för befälet vid indelta arméen förut utgående anslag från 100,000 till 80,000 riksdaler, har en talare erinrat, att en sådan framställning icke blifvit af Kongl. Maj:t gjord, utan att Kongl. Maj:t verkligen begärt anslaget bibehållande vid 100,000 riksdaler, men ehuru Kongl. Maj:t dervid angifvit, hurusom af nämnda summa icke mera än 80,000 riksdaler kunde anses för ändamålet behöfliga. Genom ett sådant tillkännagifvande har ju Kongl. Maj:t i sjelfva verket föranledt anslaget nedsättande till 80,000 riksdaler, enär vid det förhållande, att en del af anslaget förklarats obehöfligt, Stats-Utskottet, som, enligt 39 § Riksdagsordningen, är skyldigt att iakttaga nödiga indragningar och besparingar, måst föreslå den nedsättning i anslaget, som Riksdagen sedermera beslutat.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats fulländad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Grefve Mörner, Carl Göran, att Kammararen skulle fatta ett så lydande beslut:

»Att Riksdagen för sin del beslutar, att, så snart ordinarie aflöningsanslag i öfverensstämmelse med härvid fogade stater blifvit för indelta arméen å ordinarie stat uppförda, och så länge dessa anslag derstädes kvarstå, skola indelta arméens nu varande aflöningstillgångar, med undantag af hvad för nu föreslagna lönereglering framgent eller för kortare öfvergångstid tages i anspråk, till statsverket ingå; men att, intill dess, med indelningsverkets upphäfvande, ny härordning kan varda antagen, dessa aflöningstillgångar böra i Kronans räkenskaper särskildt upptagas och redovisas såsom till indelnings-

Indelta arméens aflöningstillgångars öfverlemnande till statsverket.
(Forts.)

verket hörande; och att emellertid för löneregleringens tillämpning under år 1876 icke allenast ett förslagsanslag af 700,000 kronor skall på extra stat uppföras, utan ock Arméförvaltningen ega att af Statskontoret under sagda år utbekomma nödiga förskott för aflöningens utbetalande till indelta arméen, mot ersättning af årets indelta lönetillgångar, när dessa hunnit inflyta.»

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades talrika ja och nej i blandning, samt sedan proposition på antagande af Grefve *Mörners* förslag, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; hvarupå och efter det proposition på bifall till punkten änyo blifvit gjord samt besvarad med talrika både ja och nej, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller 6:te punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammaren det förslag till beslut, som Grefve *Mörner*, Carl *Göran*, afgifvit.»

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 66.

Nej — 48.

Den vidare föredragningen af utlåtandet uppsköts till eftermiddagens sammanträde.

Anmälades och bordlades från nedannämnde Utskott och Andra Kammaren inkomna utlåtanden, betänkande och protokollsutdrag, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående utbyte af jord mellan kronan och Stockholms stad för utvidgning af Stallgatan å Blasieholmen; N:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts skrifvelse med öfverlemnande af förteckningar öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar;

Lag-Utskottet:

N:o 6, i anledning af återremiss utaf Utskottets utlåtande N:o 2 om Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa §§ i Sjölagen;

Andra Kammaren:

N:o 97, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 5, angående väckt fråga om rättighet för församlingarne i Lunds stift och Halland att under vissa vilkor förfoga öfver den till klockarne nu utgående helgonskylden.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Frisk* under tre veckors tid från den 8 dennes och Herr *Widén* under 14 dagar från och med den 13 dennes.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.
